

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæstio Quomodo gratis dare debet?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

hærefert Epist. 76. Donat adhuc in Euangelio suo Dominus & maiorem intelligentia lucem manifestat, quod idem qui se tunc à tribu Iuda & Benjamin sciderant & Hierosolymis derelictis Samaritanam secesserant, inter profanos computarentur. Nam cum primum discipulos in ministerium salutis mitteret, mandavit & dixit: In viam nationum ne ieritis, & in civitatem Samaritanorum ne introieritis. Ad Iudæos prius mittens gentiles adhuc præteriri iubet. Addendo autem, & civitatem Samaritanorum debere omitti, ubi erant schismatici, ostendit schismaticos gentilibus adæquari.

Legem illi ex parte servabant. Deique cultum cum idololatriâ permiscebant 4. Reg. 17. Ioseph. lib. 9. Antiq. cap. vii.

Oves perditæ.

§. 3. Iudæos vocat oves perditas, quia iam peccatores, à pastoribus deserti, erroribus impliciti vagabantur. Nonnulli electos significari tantum, alios improbos; verum ad omnes missus est; perierant enim non damnatione, sed peccatis, & aberratione; unde fuerunt boni pastores humeris reducendi. De hisce quibus vide Psalm. 77. vers. 1. & 76. vers. 21. & 79. vers. 1. item Isa. 53. Ezech. 34. vers. 5. Ad hos ergo mittebantur, ut annuntiarent appropinquare regnum cælorum, ideoque ad penitentiam hortarentur. Id enim dictum est. Nam Marci 6. v. 12. Exeuntes prædicabant, ut penitentiam agerent.

VERSUS 8.

Infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate, demones eiicite: gratis accepistis, gratis date.

QVÆSTIO I.

Quomodo gratis dare iubet?

Leitio confuuta.

§. 1. Miraculorum potestate eos instruit, ut apparet admodum insignia, & in omnes gratissima. De mortuorum resurrectione dubitatio oritur, in Græcis enim quibusdam omittitur, apud Theophylactum est. Lucas Brugensis in notis ad Græcū textum approbat. Illud veritas ex opere merito sortis posse omitti, prout ipsa Regia Biblia obeliscum præfigunt, idque ob eas causas quas alias dedimus intelligendas. Novem Parisiensium exemplaria & Syrica Imperatoris editio præterunt suffragantibus Enarratoribus Euthymio & Theophylacto. & in Latinis: Manuscriptum, inquit, H. littera signatum B. Hieronymo suffragante, omittit re mortuos suscite, quod alij libri addunt. parva similitudine veri: quanquam iudico merito relictum esse à correctoribus Sixtinis, ut certe vetus est, & facile potuit ab interprete fuisse datum. Lege varietates Græcas & Notationes prolixiores in variis Bibliorum lectiones. denique Commentarium.

Nectamen mirum est; nam Petrus & Paulus, aliique mortuos excitaverunt. Itaque causam non video sufficientem, cur omittamus.

Miracula quæstiosa esse poterunt.

§. 2. Primo quidem monet, ut facultate sibi tradita promptè liberaliterque utantur, quandoquidem gratis eam acceperunt. Deinde omnem auaritiam, & sacrarum rerum cauponationem prohibet. Poterat enim legatio illa esse quæstiosissima; si pro sanationibus tot, & mirandis mercedes accipere voluissent; cum enim peritiores medici sibi interdum regias opes comparent, quid illi non consequerentur, si certò, celeriter, sine chirurgorum cranificina, sine pharmacorum fastidio ægros curarent? insuper & mortuos suscitarent? summam auctoritatem, & amorem Euangelio conciliabat illa munera, non modo abstine-

Precia recipere suspensum.

tia, sed etiam recusatio. Seducendi enim causam non habuerunt, quibus seductorum simplicitas lucrosa non erat futura. Recte id notavit. Item. lib. 2. cap. 37. Et quid autem? non est numerum dicere gratiarum, quas per uniuersum mundum Ecclesia à Deo accipiens in nomine Christi Iesu crucifixi sub Pontio Pilato per singulos dies in opulationem gentium perfecit, nec pecuniam ei auferens, quemadmodum enim gratis accepit à Deo, gratis & ministrat. Nec modo sanare gratis, sed etiam docere iubentur, non itaque probo eos, qui omnes manifestè docere nolunt, solos vero illos qui etiam grandes mercedes pro talibus mysteriis præstare possunt. Non enim iam dicunt similia illis, de quibus hæc Dominus noster dixit: Gratis accepistis, gratis date: sed separata & portuosa, & alta mysteria cum magno labore acquisita fallacibus.

§. 3. Non prohibentur Christi lege doctores accipere vite necessaria à discipulis. Dignus est enim mercenarius mercede sua. Populus enim iure naturali, & Diuini iure diuino tenetur alere concionatorem suum; & ille habet ius de Euangelio viuendi, dum Euangelio docere deferuit. Itaque errant Anabaptistæ, qui nullum Euangelii sui ministrum audiunt, nisi omnia relinquat.

§. 4. Multa hoc loco Bullingerus, Illyricus, Wolfgangus Musculus, contra inertiā ociumque Cleri, Simoniam, & Pompas Episcoporum ad inuidiam concitandam declamant. Verum ad nos illa non pertinent, qui non modo docemus, ociosos, Simoniacos, luxuriosos Clericos grauiissimo supplicio illa scelera luituros; sed insuper propter eadem in subditis non correcti, etiam Pontifices, Archiepiscopos, Episcopos prælatos alienæ culpæ, quam pessimo exemplo dissimulant, confortio perituros. Quod de opibus Ecclesiasticis queritur, inuidiæ vox est, non charitatis; opes possidere peccatum non esse consentiunt. Imò Episcoporum comitatum decentem, & siudem Principes etiam sint, magnificum esse oportere. lib. 6. Politicorum demonstrari cap. 42. & 43. Idemque docet Adrianus Sarauia de variis Ministrorum ordinibus, habetque usus Britanniarum, ubi Archiep. & Episcopi, Principibus, & Comitibus æquantur. Verum moris est apud Scythias & non culpanda traducere, & orthodoxorum delictis, ingenti hyperbole exaggerare. Opes nostras ferre non possunt, miracula in dubium vocant. Tofsanus monet, ut Ecclesiasticis historiis comprehensa miracula cautione magnâ legantur. Hoc agens ut nulla crederentur, neque oriatur admiratio populi, quod apud ipsos nulla cernantur. Nemo qui dem est, quin miracula cum cautione legenda censeat; nam fingi aliqua potuerunt, & dubio procul, ficta sunt nonnulla. At vero donum miraculorum ita singulare fuisse Apostolis, ut non semper in Ecclesiâ fuerit, omnino falsum est, atque omni historiæ Ecclesiasticæ repugnat. De martyribus, aliisque testantur summi Doctores Ecclesiæ, ut negare tam sit manifestè infaniæ quam athenismate Cæsarem, Neronem, aliosque nunquam fuisse. Deinde semper ad Ecclesiam nouæ gentes adductæ sunt, ad quam instructionem miracula partim nouis necessaria, partim vtilia fuisse veteribus Christianis, inter quos multi sæpe grauib. dubitationibus percelluntur.

VERSUS 9. 10.

Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam, in zonis vestris; Non peram in viâ, neque duas tunicas, neque calceamen-

ta,

ta, neque virgam, dignus enim est
operarius cibo suo.

QVÆSTIO I.

An ista fuerit temporaria, an vniuersalis lex?

§. 1. **D**vplex est instructionis, quam Christus Apostolis dedit, interpretatio. Quidam existimant fuisse temporariam, & experimenti causa missos, ut in Deum referre omnia, Deoque fidere affluerent. Alii leges perpetuò seruandas Apostolis præscribi.

Argumentum eorum, qui temporaria esse aiunt, ex verbis ipsis deducitur, nam dicitur, ne ingrediantur civitatem Samitanorum, quod ad hanc missionem tantum pertinet; deinde non habere peram, aliaque postea servata non sunt. Quia aliud sentiunt, plura adferunt, quæ perpetuæ legis vim habuerunt. Restota potest paucis explicari, si quædam in præsens præcepta, alia in omnem vitam constituta dicamus.

§. 2. Generatim Christus hinc legibus sanxit; ne qui ad Evangelii prædicationem vocantur, avaritiâ aut rerum mundanarum sollicitudine impediri sese permittant. Atque hac in re omnes conveniunt. Omni enim in hominum genere reprehendenda est cupiditas, qua officium Deo, & proximo debitum interrumpitur, & potior est opum, quam cœlestis mandati cura.

§. 3. Non tamen hoc potissimum Christus præcipit: verum singularia quædam prædicationis significat, quæ servari velit. Nam Apostoli qui mittuntur, iam omnia sua reliquerant, affectum diuitiarum exuerant, atque adeo possessionibus se abdicarant. Itaque verat sollicitudine, & studio ea curare quæ ad iter agendum necessaria videbantur, ea vero neque possidere permittit.

§. 4. Beza locum corrumpit, cum interpretatur de acquisitione, non possessione. [Vulgate, inquit, nolite possidere; quæ interpretatio mala est, usque adeo ut totam huius loci rectam sententiam pervertat. Neque enim hic interdicitur harum rerum possessio, ut nonnulli Apostolorum perierit imitatores fingunt: sed de hac vna perfectione agitur, ad quam vult Dominus Apostolos accingi abique villis Sarcinis, atque adeo abique vitæ: non modo ut nullis impedimentis retardentur, sed etiam ut hac providentiæ diuinæ quasi degustatione ad futuram illam functionem Apostolicam præparentur.]

Negandum non est, κτῆσθαι esse acquirere, sed dicendum etiam est proprie significare possessionem, Olynth. 2. opponuntur κτῆσθαι & φυλάσσειν, acquirere, & custodire, & κτῆσθαι est ars rem faciendi apud Aristotelem. Non tamen est verum, non proprie possessionem significare. Nam cum dicitur κτῆσαι res esse alicuius, significat aliterius, certum est, de possessione, non acquisitione sermonem esse. Hinc κτῆματα, opes, prædia, κτῆρες Actorum 4. possessores, non acquirentes, & apud Hom. Od. 8. τίς γὰρ σε πρὸς οὐρανὸν ἐστὶν ἐοῖσι, quæ sunt te possessionibus emat? Immo nomina possessiva Græci vocant κτῆματα. Hinc ἀντὶ μὲν, ἀντὶ δὲ, pauper, qui nil possidet, contraria sunt ἀντὶ δὲ, &c. Eadem ratio est verbi Hebræi, כָּנָה KANA, quodque inde deducitur כָּנָה possessio, κτῆσις τὰς οὐρανίων; nam & possessionem & acquisitionem significat. Ex quo sole clarius euadit, à nostro interprete textum non corruptum, nam & Patres ita legunt, & intelligunt, & ipsi etiam libenter dissidere soliti Sædarii. Ita Augustinus lib. 2. de consensu Evang. cap. 30. accipit, & Lutherus ver-

Adami Conzen in Evang. Tom. I.

tit. Quod si rem ipsam spectemus satis apparet, Christum non modo iussisse, ne acciperent, sed ne secum ferrent. Sic enim de baculo, peraque loquitur, non enim vult ne illa emant, sed ne habeant in ista professione. Ne vero dubitemus; Marcus rem cap. 6. v. 8. definit, κτῆσθαι ἀρῶν, itaque κτῆσθαι non est acquirere, Non posside interprete Marco, sed ἀρῶν, tollere, sumere. Ita & Lucas 9. vers. 3. Non modo igitur hoc Dominus voluit, ne acquirerent, sed ne haberent; nec ad rem facit, quod ait Beza, huc pertinere, ut expeditiores essent. Si enim ista possidebant, si in zonis iam autumerat, illud retinendo non tardabatur iter, sed multa eius commoda accelerari poterant. Non ergo tum possidebant, quod clarius patet ex Lucæ 22. 55.

§. 5. Hæc de auro, soleis, aliisque ad hanc vnicam, & temporariam missionem pertinebant; nam postea cum in omnem terram spargerentur, secum necessaria fidelibus accepta deferrebant, ut ex actibus Apostolorum, & Epistolis Pauli constat. Paulus certe penulam, libros, & membranas ferri præcipit.

Media igitur via tenenda est, ut neque concludamus cum Wicleffo apud Waldensem doctrinæ fidei, articul. 3. Non licere Clericis habere possessiones quod etiam Anabaptistæ amelanur. Neque dicamus Apostolos iam habuisse, quod Caluiniani somniant. Quo de negotio videri potest Bellarm. lib. 1. de Clericis c. 26.

§. 6. Obiciunt nonnulli nunc fuisse præceptum, Hoc præceptum postea nunquam reuocatum, perpetuum igitur vigorem habuisse. Respondeo: Non aliter lex lata fuit, nisi & in hac missione, eâ viuerent. Hoc ipso enim quod ad Christum redeunt, quæstorem publicum habebant, & quæ dabantur accipiebant, videbant sibi normam præscribi, quæ temporariae missionis paupertas tolleretur. Quo ex loco etiam apparet, Apostolos non possedisse opes, cum ex aliorum benignitate viuerent. Nec enim suos oculos Matthæus priuatim, sed Iudas totius collegii habebat. Nec probabile videtur, diuitem publicanum de communie electione vivere voluisse.

QVÆSTIO II.

An consentiant Evangelistæ in historia missionis Apostolicæ?

§. 1. **A**pparens repugnantia videtur esse ex vers. 10.

Non peram, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam. Marc. 6. 8. Ne quid tollerent, nisi virgam tantum. & v. 9. calceatos sandaliis. Quod si studiose calceamenta, seu πατοδύματα, & sandalia distinguere lubeat, conciliari posse videntur. Nam quod ad virgam ex ed. attinet; multa exemplaria habent, ex ed. S. Augustinus lib. 2. de consensu Evang. c. 30. tropice interpretatur. Primo constat permissa sandalia ex Marco. πατοδύματα muliebres calceamentum fuit, uti Hefychius ait, Athen. lib. 8. etiam viris tribuit. Non dubium in Iudæa virile fuisse. Syrus vocat كراش telara, itaque à Latinis talaribus originem habere videtur. apud Plautum Trinum: est Sandalogerulus, & Sandinia vocatur πατοδύματα & ἰχνύς, à similitudine plantæ. Vide de Sandalio Alexand. ab Alexandro lib. 2. Saturn. c. 18. Dupliciter itaque intelligi potest sententia Christi. Primo ut calceamenta, & Sandalia genere differre intelligamus, Sandalia seu calceos domesticos permittat, perones, ocreas, & viatorios curare veter. Deinde ut quemadmodum dixit non ferendas duas tunicas, quarum scilicet altera in via, altera domi induatur, ita sandalia, intelligat, neque bina calceamenta, firmiora & altius regentia in iunere, molliora

Sandalia:

Bina calceamenta
vetantur.

R 3